
Startnotitie Lokale Inclusie Agenda Het Hogeland 2020-2022

Versie: 02-09-2019

Inhoud

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	3
3. Het waarom, wat en hoe van inclusie?	4
4.1 Waaron inclusie?	4
4.2 Wat is inclusie?	5
4.3 Inclusie in praktijk (hoe)?	6
4. Wat gebeurt er al op inclusiegebied in Het Hogeland?	7
5.1 Inclusie-activiteiten maatschappelijke groepen	7
5.2 Inclusie-activiteiten gemeente	8
5. Dialoog- wat gaan we doen?	9
6.1 Invulling dialoog- strategie	9
6.2 Financiële en organisatorische randvoorwaarden	10
6.3 Planning uitwerking	10
6. Bijlage 1- brief Stichting Platform Gehandicaptenbeleid Het Hogeland	12
Eindnoten	13

1. Samenvatting

In deze startnotitie worden mogelijke richtingen beschreven die als basis dienen voor het opstellen van de Lokale Inclusie Agenda Het Hogeland 2020-2022. Het college heeft in zijn collegeprogramma *‘doar gruit en bluit’* de Lokale Inclusie Agenda als doelstelling opgenomen (p.7). Het doel van deze notitie is om de gemeenteraad vroegtijdig te betrekken in het proces. In deze startnotitie wordt voorgesteld dat de raad de richtingen vaststelt voor de te ontwikkelen Lokale Inclusie Agenda.

De gemeente Het Hogeland is op diverse manieren al bezig met inclusiviteit. De gemeente is bijvoorbeeld een inclusief werkgever en geeft mede invulling aan de lokale inclusieve arbeidsmarkt (een specifieke vorm van inclusiviteit). Het college heeft in zijn collegeprogramma (p.8) ook de ambitie uitgesproken om de inclusieve arbeidsmarkt verder te stimuleren, door zelf het goede voorbeeld als inclusief werkgever te geven voor de regio. Tevens wil de gemeente uitgaan van de talenten van haar inwoners en medewerkers. De gemeente waardeert daarom de diversiteit van haar inwoners en medewerkers. Inclusie is niet alleen van toepassing op de arbeidsmarkt, er worden ook op andere gebieden al diverse ‘inclusieve activiteiten’ ondernomen. In hoofdstuk 2 wordt de achtergrond beschreven van de bovenstaande doelstellingen.

In hoofdstuk 3 wordt het *‘waarom, wat en hoe van inclusie’* beschreven. De aanleiding (het *‘waarom’*) van de Lokale Inclusie Agenda is het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Centraal in het dit verdrag staat het bevorderen van inclusie en participatie van mensen met een handicap. Gemeenten hebben daarin de vrijheid (inspanningsverplichting) hoe zij de verplichtingen van dit verdrag geleidelijk willen implementeren. De gemeente dient te werken aan de bewustwording voor dit verdrag. Bij het maken van inclusiebeleid dienen ook de doelgroepen bij te worden betrokken.

Het begrip inclusie wordt nader gedefinieerd (het *‘wat’*). Het college richt zich met zijn doelstelling op een brede vorm van inclusie (procesinclusie) en niet enkel op gehandicapten (sociale inclusie). *Inclusie gaat dan om de toenemende participatie van elk individu in de samenleving, ongeacht culturele achtergrond, leeftijd, taal, sekse, seksuele geaardheid, status, talenten en/of beperkingen.*

Hoofdstuk 3 sluit met een uiteenzetting van mogelijke richtingen voor het inclusiebeleid van Het Hogeland. Het voorstel is om de volgende vijf thema's als richtingen mee te nemen voor de te ontwikkelen Lokale Inclusie Agenda: *inclusieve arbeidsmarkt, inclusieve dienstverlening, inclusieve vrije tijd, cultuur en sport, inclusieve buurt en inclusieve toegankelijkheid en vervoer.*

Hoofdstuk 4 geeft een kort overzicht (limitatief) van de activiteiten die al plaatsvinden binnen Het Hogeland. In hoofdstuk 5 volgen de stappen die worden gezet om de Lokale Inclusie Agenda op te leveren: er worden bijeenkomsten georganiseerd met inwoners en maatschappelijke partijen, er wordt aan bewustwording gewerkt door een conferentie over inclusie te organiseren en workshops te houden voor collega's. Tevens is het voorstel om inclusie ook als onderwerp structureel mee te nemen in beleidsplannen, werkprocessen (zoals raadsvoorstellen) en in onze eigen dienstverlening. Daarnaast is het voorstel om meer in te zetten op het profileren als inclusieve gemeente.

2. Inleiding

In deze startnotitie worden mogelijke richtingen beschreven die als basis dienen voor het opstellen van de Lokale Inclusie Agenda Het Hogeland 2020-2022. Het doel van deze notitie is om de gemeenteraad vroegtijdig te betrekken in het proces. In deze notitie wordt voorgesteld dat de raad de richtingen vaststelt van het nieuwe inclusiebeleid. Het college heeft in zijn collegeprogramma *‘doar gruit en bluit’* de Lokale Inclusie Agenda (p. 7) als doelstelling opgenomen:

‘Lokale Inclusie Agenda Het Hogeland

We willen dat ook onze meest kwetsbare inwoners mee kunnen doen aan de samenleving. Wij stimuleren onze inwoners om te participeren op de arbeidsmarkt. We willen echter ook dat iedere inwoner zo gelijkwaardig mogelijk kan meedoen op alle gebieden van de samenleving, op zowel sociaal als ruimtelijk gebied. We willen daarom een ‘Lokale Inclusie Agenda’ ontwikkelen voor alle inwoners van Het Hogeland. Dit is een brede maatschappelijke opgave, die we samen met betrokken maatschappelijke partijen willen gaan invullen. We onderzoeken hoe we drempels (zoals laaggeletterdheid) voor meedoen kunnen wegnemen. We kijken daarbij naar mogelijke oplossingen, zoals Taalhuizen en de inzet van ervaringsdeskundigen. We willen ook bewustzijn creëren voor brede maatschappelijke inclusie in onze samenleving: Iedereen doet mee in Het Hogeland. We zijn op diverse gebieden al bezig met het vormgeven van lokale inclusie in Het Hogeland’.

De gemeente Het Hogeland is op diverse manieren al bezig met inclusiviteit. De gemeente is bijvoorbeeld een inclusief werkgever en geeft mede invulling aan de lokale inclusieve arbeidsmarkt (een vorm van inclusiviteit). In de gemeentelijke besturingsvisie (p.15) is dit als volgt omschreven:

‘de nieuwe gemeente wil op basis van haar personeelsbeleid een inclusieve gemeente zijn; van de gemeente als werkgever wordt verlangd dat hij evenzeer aandacht heeft voor de medewerkers met een ambtelijke aanstelling als voor de medewerkers die met een andersoortige rechtspositie hun taken en werkzaamheden verrichten, b.v. omdat zij een arbeidsbeperking hebben of een re-integratietraject doorlopen. In Het Hogeland worden zij gelijkwaardig behandeld’.

Het college heeft in zijn collegeprogramma (p.8) ook de ambitie uitgesproken om de inclusieve arbeidsmarkt verder te stimuleren, door als inclusief werkgever zelf het goede voorbeeld te geven voor de regio. De gemeente wil daarbij uitgaan van de talenten van haar inwoners en medewerkers. De gemeente waardeert daarom ook de diversiteit van haar inwoners en medewerkers.

‘Inclusief werkgeverschap en diversiteit

Het hebben van werk is belangrijk voor de kwaliteit van leven van onze inwoners. We geven het goede voorbeeld door binnen onze organisatie afspraakbanen te realiseren en plekken aan te bieden voor Beschut Werk. Tevens is Werkplein Ability onderdeel van de nieuwe ambtelijke organisatie geworden. We zijn als gemeente een inclusieve werkgever en we willen dit ook stimuleren binnen onze regio. We willen een inclusieve organisatie zijn, die ook aandacht heeft voor diversiteit op de werkvloer. We waarderen de kwaliteiten van onze medewerkers, maar ook de verschillen. We willen de inwoners van Het Hogeland zo goed mogelijk kunnen helpen, waardoor we bijvoorbeeld ook kijken of we mensen met een specifieke achtergrond er meer bij willen betrekken, zoals ervaringsdeskundigen in de armoede of inwoners met een migratie-achtergrond. We stimuleren de vergroening van onze ambtelijke organisatie’.

Tevens worden er op andere gebieden al diverse ‘inclusieve activiteiten’ ondernomen. Inclusie is niet alleen van toepassing op de arbeidsmarkt. In het volgende hoofdstuk staat het *‘waarom, wat en hoe’* van inclusie centraal. In hoofdstuk 5 wordt een toelichting gegeven op wat er zo al gebeurt binnen het Hogeland op het gebied van inclusie. In hoofdstuk 6 worden de plannen beschreven hoe de Lokale Inclusie Agenda zal worden opgesteld voor Het Hogeland, inclusief een planning. Er wordt in deze startnotitie gewerkt met eindnoten (p.13), waarin naar bronnen wordt verwezen, die te raadplegen zijn.

3. Het waarom, wat en hoe van inclusie?

4.1 Waarom inclusie?

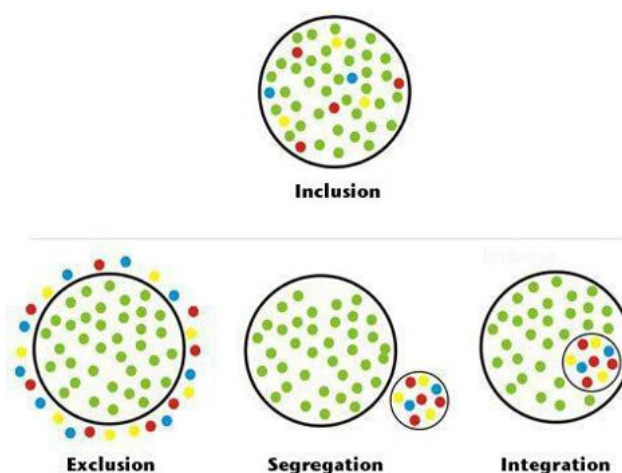
Sinds 2016 is in Nederland het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking van kracht. Centraal in dit VN-verdrag staat het bevorderen van inclusie en participatie van mensen met een handicap, met als doel een inclusieve samenleving, waarin iedereen kan meedoen. Een belangrijk doel is om drempels (letterlijk en figuurlijk) voor mensen met een beperking zoveel mogelijk weg te nemen, zodat de fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid en toegang tot dienstverlening wordt vergroot. De uitvoering van het VN-verdrag is een brede maatschappelijke opgave voor alle maatschappelijke partijen samen, waarin de gemeente een initiërende en begeleidende rol heeft.

Lokale overheden, zoals gemeenten, hebben daarin de vrijheid in hoe zij de verplichtingen van dit verdrag geleidelijk willen implementeren. Ze zijn verplicht om te werken aan bewustwording voor het verdrag. Vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet moet de gemeente met periodieke plannen komen voor de uitvoering van het VN-verdrag¹. Deze periodieke plannen dienen samengevoegd te worden tot één integraal plan voor het sociaal domein.

Bij het maken van beleid moeten mensen met een beperking worden betrokken (*'Proat over ons nait zunder ons'*). Voor het bevorderen van inclusie hebben gemeenten de inspanningsverplichting om geleidelijk zorg te dragen voor de algemene toegankelijkheid voor personen met een handicap of chronische ziekte. Bij de verwezenlijking van de (algemene) toegankelijkheid gaat het om een brede vorm van toegankelijkheid. Alvorens in te gaan op het opstellen van de Lokale Inclusie Agenda, is het van belang om eerst duidelijkheid te hebben over de definitie en reikwijdte van inclusie, zoals beschreven in het collegeprogramma.

4.2 Wat is inclusie?

Er zijn diverse begrippen in omloop als het om inclusie gaat. Inclusie is namelijk een veelbesproken maatschappelijk onderwerp in Nederland. Inclusie heeft te maken met hoe er tegen de maatschappij aan wordt gekeken. Inclusie leidt tot een inclusieve samenleving. De inclusieve samenleving *'is een samenleving waarin iedereen, ongeacht zijn of haar culturele achtergrond, sekse, leeftijd en talenten of beperkingen, tot zijn recht kan komen door op een gelijkwaardige manier deel te nemen aan de maatschappij'*². Inclusie heeft betrekking op insluiting en toenemende participatie van mensen in de samenleving. Het begrip inclusie is als volgt weer te geven: versus exclusie, segregatie en integratie³:

Figuur 1 Inclusie grafisch weergegeven⁴

In figuur 1 staat het begrip inclusie grafisch weergegeven. Inclusie is niet exclusie (mensen uitsluiten), inclusie is niet segregatie (mensen uitsluiten en actief in aan andere sub-cluster zetten) en inclusie is niet integratie (mensen als sub-cluster opnemen). Inclusie is mensen werkelijk betrekken, insluiten, opnemen in de totale groep⁵. Er zijn twee vormen van inclusie, respectievelijk sociale inclusie (specifiek/smal) en procesinclusie (algemeen/breed).

1. **Sociale inclusie:** gaat over de ontwikkeling van gelijkwaardige participatie van één of meer achtergestelde bevolkingsgroepen (vrouwen, culturele en etnische groepen, mensen die kampen met armoede, ouderen) in de maatschappij. Inclusie is het resultaat van participatie aan sociale voorzieningen, zoals arbeid, wonen en onderwijs, aan inkomen/macht, en in sociale netwerken.
2. **Procesinclusie:** heeft betrekking op de ontwikkeling van een manier van betekenisvol samenleven in de dagelijkse levenssfeer, waarbij er sprake is van toenemende participatie van elk individu, ongeacht leeftijd, sekse, sociaal-culturele achtergrond, etniciteit, mogelijkheden of beperkingen. Het gaat hierbij om deelname van individuen aan reguliere sociale activiteiten, waarbij ieder individu betekenisvolle rollen kan spelen. Inclusie is dan het resultaat van een doorlopend proces.

Het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap spitst zich toe op sociale inclusie, omdat de gelijkwaardige participatie van (enkel) mensen met een beperking centraal staat. Het college richt zich in zijn collegeprogramma op de bredere vorm van inclusie (procesinclusie), en niet alleen specifiek op mensen met een beperking⁶. *Inclusie gaat dan om de toenemende participatie van elk individu in de samenleving, ongeacht culturele achtergrond, leeftijd, taal, sekse, seksuele geaardheid, status, talenten en/of beperkingen.* Met andere woorden: *'iedereen heeft het gevoel om naar eigen vermogen mee te kunnen doen.* Inclusie heeft ook te maken met het waarderen van diversiteit tussen mensen. Bij inclusie gaat het bijvoorbeeld om deze maatschappelijke effecten:

- Het zien van verschillen tussen individuen als mogelijkheden in plaats van als problemen die opgelost moeten worden;
- Bevordering van participatie van alle betrokkenen in, en het reduceren van uitsluiting uit cultuur en de gemeenschap;
- Leren zien waar toegankelijkheid en participatie belemmeringen ondervinden.

Uit onderzoek blijkt dat inclusief beleid idealiter rekening houdt met alle uitsluitingsgronden: *leeftijd, gender, seksuele voorkeur, beperking, etniciteit, etc.* Om zoveel mogelijk gericht te zijn op het meedoen van alle inwoners, is inclusief beleid op alle gronden het meest effectief⁷. Inclusiviteit is in ieders belang⁸, omdat het leidt tot meer maatschappelijke samenhang en een groter collectief gevoel. Doelgroepen van breed inclusie-beleid zijn onder andere statushouders, mensen met een beperking, laaggeletterden, mensen met een psychische kwetsbaarheid, mensen met een andere seksuele geaardheid, jongeren, ouderen, migranten, etc. Deze bovenstaande doelgroepen verschillen in omvang: er wonen in Nederland (in totaal) meer dan 2 miljoen mensen met een beperking⁹, er zijn 2,5 miljoen mensen die laaggeletterd zijn in Nederland¹⁰ en er wonen meer dan 250.000 mensen met een ernstige psychische kwetsbaarheid in Nederland¹¹. Gemiddeld 1 op de 20 volwassen Nederlanders is lesbisch, homoseksualiteit of bi-seksueel (LHB)¹². Tussen de 0,6 en 0,7 procent van de volwassen Nederlanders heeft een andere identiteit dan bij geboorte is aangewezen. Ongeveer 85.000 mensen in Nederland voelen zich niet specifiek man of specifiek vrouw (intersekse).

Hieronder wordt uitgelegd hoe de brede vorm van inclusie geconcretiseerd kan worden (het 'hoe').

4.3 Inclusie in praktijk (hoe)?

Inclusie is een breed begrip. Voor een succesvol inclusiebeleid is het van belang om het onderwerp af te bakenen. Op basis van ervaringen bij andere Nederlandse gemeenten, is het voorstel om het

inclusiebeleid ook stap voor stap verder uit te werken. Het onderwerp van inclusie is domeinen-overstijgend en gemeente-breed. Inclusie gaat over het vergroten van fysieke toegankelijkheid, sociale toegankelijkheid en toegang tot dienstverlening:

- Fysieke toegankelijkheid: tot (openbare) gebouwen, natuurgebieden, winkels, vervoer, etc.
- Sociale toegankelijkheid: tot werk, onderwijs, vrije tijd, cultuur, sport, de buurt, wonen, etc.
- Toegang tot dienstverlening: tot digitale, fysieke en communicatieve dienstverlening, etc.

Op basis van landelijke ervaringen¹³, zijn onderstaande inclusie-onderwerpen als richtinggevend te beschouwen voor de Lokale Inclusie Agenda van Het Hogeland. Deze richtingen kunnen worden gebruikt voor alle diverse doelgroepen van inclusiebeleid. De raad kan aanvullende richtingen benoemen. Het ontwikkelen van beleid gaat in samenspraak met inwoners/maatschappelijke partijen.

1. De inclusieve arbeidsmarkt / inclusief werkgever:

De gemeente Het Hogeland is een inclusief werkgever. Binnen de organisatie werken collega's met een arbeidsbeperking of met een afstand tot de arbeidsmarkt, naast onze ambtelijke collega's. Een inclusieve organisatie richt zich alleen breder dan op de inzet van mensen met een beperking¹⁴. Een inclusieve organisatie gaat uit van de meerwaarde van diversiteit onder haar personeelsbestand. Er werken mensen met diverse achtergronden binnen onze organisatie; deze diversiteit is een kracht.

2. Inclusieve dienstverlening:

De gemeente Het Hogeland heeft diverse manieren van dienstverlening richting de inwoners van Het Hogeland (extern). Er is digitale dienstverlening (via de website), fysieke dienstverlening (front-offices), maar ook schriftelijke communicatie (via officiële brieven of folders). Binnen deze vormen van dienstverlening kan ook rekening worden gehouden met de toegankelijkheid voor alle inwoners (en groepen) van Het Hogeland. Voorbeeld: wordt er in onze communicatieve uitingen ook rekening gehouden met de diversiteit onder onze bevolking?

3. Inclusieve vrije tijd, cultuur en sport:

Binnen de gemeente Het Hogeland zijn diverse plekken waar inwoners kunnen genieten van hun vrije tijd, door bijvoorbeeld te winkelen, door natuurgebieden en horeca te bezoeken, door evenementen te bezoeken, door te participeren in sportverenigingen of door deel te nemen aan culturele activiteiten. Bij al deze activiteiten kan rekening worden gehouden met de toegankelijkheid voor alle inwoners, door bijvoorbeeld inclusief te denken met vergunningen, brede toegangspaden, subsidies, etc.

4. Inclusieve buurt:

In de gemeente Het Hogeland wonen bijna 50.000 inwoners. Die inwoners wonen in allerlei dorpen en buurten gezamenlijk met andere Hogelandsters. Binnen deze buurten kan ook rekening worden gehouden met de diversiteit en toegankelijkheid van de buurt. Er kan worden gekeken naar de fysieke toegankelijkheid van de buurt, maar ook naar de sociale toegankelijkheid van de buurt. Voorbeeld: hoe zit het met de toegankelijkheid van buitenruimtes, zoals speeltuinen, etc¹⁵? En kunnen diverse mensen prettig samenwonen in huurt buurt (inclusief wonen) en kunnen ze deze buurt ook samen vorm geven?

5. Inclusieve toegankelijkheid en vervoer:

De gemeente Het Hogeland heeft veel openbare gebouwen en buitenruimtes. Hierbij kan rekening worden gehouden met de toegankelijkheid van deze locaties, zodat elke inwoner deze plekken goed kan betreden. Daarnaast is er veel regionaal openbaar vervoer in Het Hogeland. Binnen dit regionale vervoer kan rekening worden gehouden met de toegankelijkheid van deze locaties voor alle inwoners.

4. Wat gebeurt er al op inclusiegebied in Het Hogeland?

Binnen de gemeente Het Hogeland gebeuren al diverse activiteiten op het gebied van inclusie. Tevens zijn er maatschappelijke groepen ook actief op het gebied van inclusie¹⁶.

5.1 Inclusie-activiteiten maatschappelijke groepen

Er zijn diverse maatschappelijke groepen die zich bezig houden met inclusie. Er zijn organisaties zoals het VN-panel Het Hoogeland¹⁷ en Stichting Platform Gehandicapten die zich inzetten voor de positie (en bewustwording) van gehandicapten binnen Het Hogeland (zie bijvoorbeeld bijlage 1). Daarnaast is er de organisatie 'Colourful Hogeland'¹⁸, die activiteiten organiseert voor inwoners uit Het Hogeland met buitenlandse 'roots'. Er zijn ook vrijwilligers die zich inzetten voor het belang van ouderen in onze gemeente. Het Hogeland heeft ook een G-voetbalteam, waarin kinderen en volwassenen met een beperking spelen. En er zullen nog veel meer activiteiten zijn, de lijst is niet limitatief, deze kan worden aangevuld.

5.2 Inclusie-activiteiten gemeente

Inclusie is nieuw als beleidsthema. Desalniettemin gebeuren er al veel activiteiten op dit gebied vanuit de kant van de gemeente. In het Sociaal Domein gebeurt er al het nodige vanuit de Wet-Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo 2015), de Jeugdwet en de Participatiewet.

De Wmo is een wet die beoogt om inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam te laten zijn en tevens te laten deelnemen aan de lokale samenleving. Het gemeentebestuur verstrekt vanuit de Wmo diverse voorzieningen (zoals een scootmobiel, woonaanpassingen, dagbesteding, etc.), waardoor mensen met een beperking beter kunnen meedoen. Vanuit de Wmo is de gemeente ook verantwoordelijk voor het bieden van beschermd wonen, voor burgers die niet in staat zijn om zich op eigen kracht te handhaven. De gemeente is verantwoordelijk voor de goede landing van deze mensen in de buurt¹⁹.

De gemeente Het Hogeland participeert tevens in de Gemeenschappelijke Regeling (GR)²⁰ Samenwerking Publiek Vervoer Groningen-Drenthe, waaruit het publieke vervoer wordt georganiseerd waar inwoners gebruik van kunnen maken. De Wmo-pashouders en de doelgroep voor het leerlingenvervoer maken binnen onze regio gebruik van hetzelfde publieke vervoer. Deze doelgroepen worden ook betrokken bij het monitoren van de toegankelijkheid van dit publieke vervoer. Bovendien is het project OV-ambassadeurs al jaren actief in onze regio. Inwoners die moeite hebben met het reizen in het openbaar vervoer en hierover vragen hebben, kunnen hun vragen stellen aan deze ambassadeurs. Zij helpen deze mensen hun weg te vinden.

Vanuit de Participatiewet zijn diverse mogelijkheden om bijvoorbeeld werkzoekenden met een arbeidsbeperking te ondersteunen richting (betaald) werk. Vanuit de Participatiewet zijn er instrumenten voor het ondersteunen van mensen met een arbeidsbeperking, zoals loonkostensubsidies en het creëren van voorzieningen voor Beschut Werk, jobcoaching, etc. Binnen de inkoopregel en aanbestedingen is de voorwaarde van Social Return on Investment (SROI) van werkzoekenden een belangrijke voorwaarde bij de besluiten. Tevens heeft de gemeente minimeleiden voor minima in Het Hogeland, waarin op diverse gebieden ondersteuning wordt geboden voor mensen met weinig inkomen, zoals de inzet op bevordering van participatie voor kinderen. Tevens ondersteunt de gemeente statushouders bij hun zoektocht naar regulier werk.

De gemeente heeft ook geïnvesteerd in de taalhuizen in haar regio. Laaggeletterdheid is namelijk een behoorlijke drempel voor meedoen aan de samenleving. Het taalhuis is een herkenbare, fysieke en laagdrempelige plek waar inwoners die beter willen leren lezen, schrijven, rekenen, omgaan met computer en internet of andere basisvaardigheden willen leren terecht kunnen.

De gemeente heeft ook geïnvesteerd in het project 'De Tirrel', waarin zorg, onderwijs, sport en vrije tijd samenkomen in Winsum. Het project is gericht op iedereen en op alle leeftijden: iedereen doet er toe (de inclusieve samenleving in het klein)²¹.

In het kader van inclusief werkgeverschap zijn er binnen de gemeente ook mensen werkzaam geweest als ervaringsdeskundige in de armoede of medewerkers met een niet-westerse achtergrond, die bijvoorbeeld statushouders in de uitkering beter kunnen ondersteunen dan andere medewerkers. De gemeente werkt verder aan een plan voor het verder uitwerken van inclusief werkgeverschap, waarin diversiteit ook een onderdeel is.

In de voormalige gemeente Bedum is in 2018 ook een Pink Drink georganiseerd, waarin aandacht werd gevraagd voor de sociale acceptatie van de LHBTI- gemeenschap. In 2018 hebben alle Groningse gemeenten het Regenboogconvenant ondertekend²².

Vanuit de maatschappelijke organisaties en de gemeente worden al vele activiteiten ondernomen op het gebied van inclusie. En er zullen nog veel meer activiteiten zijn, die nog niet benoemd zijn. Vanuit de bovenstaande wettelijke regelgevingen en de lokale beleidsplannen wordt vooral ondersteuning geboden aan mensen die zorg en ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen aan de samenleving. *Dit zijn vormen van sociale inclusie, omdat het doel van deze activiteiten is om inwoners die achtergesteld zijn meer gelijkwaardig te laten participeren. Doel van inclusiebeleid is om mensen niet meer apart als groep te zetten, maar als onderdeel van ons allen: iedereen doet mee.*

5. Dialoog- wat gaan we doen?

Het begrip inclusie is hierboven uitgelegd en door middel van voorbeelden ook concreter gemaakt. Bij het ontwikkelen van de Lokale Inclusie Agenda staat de input van maatschappelijke partijen centraal. Daarom willen we de dialoog aan gaan met inwoners, maatschappelijke groepen over de invulling hiervan. Samen met hen willen we zogenaamde routekaarten gaan bedenken voor de periode 2020-2022, waarin maatregelen en activiteiten worden opgenomen²³. De gemeente heeft hierin een faciliterende en initiërende rol (inspanningsverplichting), de opgave van de Lokale Inclusie Agenda is echter een brede maatschappelijke opgave: *we pakken het samen op*.

6.1 Invulling dialoog- strategie

Het voorstel is om in het najaar van 2019 de volgende activiteiten te ondernemen om de Lokale Inclusie Agenda (een separaat plan) op te leveren begin 2020:

1. *Organiseren van interactieve bijeenkomsten voor inwoners, maatschappelijke partijen (zoals ondernemers, winkeliers);*

Het plan is dat deze bijeenkomsten begin/half oktober worden gehouden. Doel van de bijeenkomst is om input op te halen vanuit deze organisaties, maar ook door ervaringen te delen met elkaar. Alle inwoners van Het Hogeland zullen hiervoor worden uitgenodigd. Deze uitnodigingen zullen via de digitale weg als de via 'oude' weg (kranten, etc.) worden verstuurd, zodat de toegankelijkheid wordt vergroot, doordat zoveel mogelijk communicatiekanalen worden bediend. Van deze bijeenkomsten wordt verslag gedaan. In het najaar zal ook een bijeenkomst worden georganiseerd voor ondernemers (zoals winkeliers, etc.), die in teken staat van bewustwording.

2. *Organiseren van een campagne voor meer bewustzijn: organiseren van een conferentie over inclusie en organiseren van workshops voor collega's;*

Het plan is om een conferentie te organiseren begin 2020, gericht op het thema van 'inclusie'. Deze conferentie zal een dagdeel omvatten en zal toegankelijk zijn voor zowel inwoners als collega's (ook raadsleden, collegeleden, etc.). Doel van deze conferentie is om bewustwording te creëren. Tevens is het voorstel om eind 2019/begin 2020 binnen de gemeentelijke organisatie bewustwordingsworkshops te organiseren voor collega's, zodat vanuit binnenuit ook wordt gewerkt aan het verstevigen van het inclusieve gedachtegoed (zonder interne bewustwording volgt er ook geen externe bewustwording).

3. Beleidscyclus, werkprocessen en dienstverlening gemeente Het Hogeland inclusief maken

Het voorstel is om het onderwerp van gemeenten structureel mee te nemen in de nog te ontwikkelen beleidsplannen of visies (zoals die uit het collegeprogramma). Het onderwerp van inclusie kan in alle plannen of processen (zoals een collegevoorstel of raadsvoorstel) worden verweven, door deze als inspanningsverplichting op te nemen. Voorbeeld: het college zou inclusiviteit als onderdeel kunnen meenemen in de nog te ontwikkelen omgevingsvisie, door de fysieke toegankelijkheid van de omgeving voor iedereen als voorwaarde mee te nemen²⁴. Zoals eerder beschreven, is inclusiviteit ook van toepassing op de digitale, fysieke en communicatieve dienstverlening vanuit de gemeente. De gemeente houdt bijvoorbeeld al goed rekening met de toegankelijkheid van de digitale dienstverlening (als 'speerpunt' van het online team).

4. De gemeente Het Hogeland wil een inclusieve gemeente zijn. Voor de interne en externe profilering wordt voorgesteld om samen met de afdeling Communicatie een communicatiestrategie te ontwerpen.

De gemeente wil met de Lokale Inclusie Agenda een bredere invulling geven aan de inclusieve gemeente. Een inclusieve gemeente is in dat opzicht breder en meer extern gericht dan een inclusieve ambtelijke organisatie of inclusief werkgeverschap. Het plan voor inclusief werkgeverschap kan intern tot meer bewustwording leiden, met de intentie om dit ook extern te stimuleren in de regio.

Advies: de bovenstaande activiteiten leiden tot maatregelen en acties op inclusie-gebied voor Het Hogeland. Het is aan te bevelen om deze inclusie-activiteiten ook op korte termijn hard te maken, door de doelstelling van inclusie ook al in bestaande plannen mee te nemen, zoals bijvoorbeeld in de huidige centrumplannen, etc.

6.2 Financiële en organisatorische randvoorwaarden

De implementatie van het project de 'Lokale Inclusie Agenda Het Hogeland' wordt gedaan door een tijdelijk projectteam (tot het eerste kwartaal van 2020), die ondersteuning biedt vanuit de diverse domeinen (sociaal, ruimtelijk en communicatie). De Lokale Inclusie Agenda is echter een brede maatschappelijke opgave, waarin de gemeente een initiërende /begeleidende rol in heeft; de uitvoering is een gezamenlijke opdracht met maatschappelijke partners.

Het project van de Lokale Inclusie Agenda is nieuw beleid. De financiële consequenties zijn nog niet verder uitgewerkt. Initiatieven voor de herindeling ter bevordering van inclusie waren overwegend niet gebaseerd op vastgesteld beleid. Daarom is er ook geen zicht op budgetten die voor dit doel in de begroting zijn opgenomen omdat maatregelen ter bevordering van de inclusie soms onderdeel waren van regulier in de begroting opgenomen onderhoudsbudgetten. Daarbij kunt u denken aan budget voor de inrichting van de openbare ruimte om blokkades voor rolstoelgebruikers te slechten. In afwachting van de vaststelling van het inclusie-beleid stellen wij voor om de inclusie-maatregelen voor zover mogelijk, ten laste te brengen van beschikbare budgetten van de thuishouders of een deel van de nog te bestemmen leefbaarheidsmiddelen voor dit beleid te reserveren. Het streven is om inclusie in alle processen, producten en plannen (en P&C cyclus) als onderdeel mee te nemen.

Bij het uitwerken van de Lokale Inclusie Agenda zal ook aandacht worden besteed aan de borging op langere termijn en het periodiek evalueren van het nieuwe inclusiebeleid. De gemeente heeft de

inspanningsverplichting om de Lokale Inclusie Agenda goed en geleidelijk te borgen. Het uitwerken van de Lokale Inclusie Agenda kan ook als onderdeel worden meegenomen in het opstellen van het Lokale Programmaplan voor Het Hogeland voor het Nationaal Programmaplan Groningen. U heeft als gemeenteraad 'inclusiviteit' eerder ook als (mogelijk) aanvullend kader benoemd.

6.3 Planning uitwerking

Fase:	Activiteit:	Wanneer:
Fase A	Collegeprogramma- opnemen doelstelling Lokale Inclusie Agenda- inclusief werkgeverschap en diversiteitsbeleid.	9 april 2019
fase B	<u>Inventarisatiefase- dataverzameling en analyse:</u> 1. Inventarisatie inclusie- landelijk, regionaal en lokaal beleid; 2. Bijeenkomsten over inclusie met portefeuillehouder, beleidsmedewerkers, thuishouders, etc; 3. Overleggen met belangengroepen/maatschappelijke partijen, etc. 4. Vaststellen bestuursopdracht; 5. Uitwerken van communicatie-strategie 'inclusieve gemeente'.	mei-juni 2019 juni 2019 augustus-oktober 2019
fase C	<u>Aanpak:</u> 1. Startnotitie Lokale Inclusie Agenda schrijven voor raad 18-9 2. Organiseren interactieve bijeenkomsten ; inwoners/belangengroepen/maatschappelijke partijen (waaronder ondernemers), i.s.m. adviesraad Het Hogeland; 3. Themabijeenkomsten inclusief werkgeverschap teams HRM en Werkplein Ability; 4. <i>Organiseren van INCLUSIE-conferentie voor gemeentelijke collega's en inwoners (i.s.m. maatschappelijke partijen);</i> 5. Organiseren van bewustzijn-workshops binnen ambtelijke organisatie- thuishouders-teamcoaches, etc.	juni- juli 2019 oktober-november 2019 augustus-oktober 2019 januari 2020 november 2019- maart 2020
fase D	<u>Uitwerking Lokale Inclusie Agenda:</u> 1. Concept Hoofdpijnen Lokale Inclusie Agenda; 2. Concept hoofdpijnen plan inclusief werkgeverschap; 3. Input vanuit maatschappelijke organisaties/belangengroepen en bijeenkomsten; 4. Financiële consequenties analyseren.	oktober 2019- januari 2020 september-december 2019 januari 2020
Fase E	<u>Besluitvorming Lokale Inclusie Agenda:</u> 1. Lokale Inclusie Agenda in gemeenteraad (ter vaststelling); 2. Financiële effecten meenemen in kadernota; 3. Projectleider Lokale Inclusie Agenda- (taken: borging Lokale Inclusie Agenda + bewustwording)	februari 2020 maart 2020 2020-2021 (incidenteel)

6. Bijlage 1- brief Stichting Platform Gehandicaptenbeleid Het Hogeland

Aan: Gemeente Het Hogeland
T.a.v. College van B&W en leden
van de Gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN

Stichting
Platform
Gehandicaptenbeleid
Winsum/Het Hogeland

Sauwerd, 3 juni 2019

Onderwerp: toegankelijk maken moet wel in toegankelijkheid resulteren

Geachte leden van College van B&W en gemeenteraad,

In de diverse plaatsen van de gemeente Het Hogeland gonst het van de activiteiten. Via allerlei regelingen, subsidies e.d. is men bezig om van alles en nog wat aan te leggen en te (ver)bouwen. Of het nu gaat om een dorpsommetje of een ingrijpende herstructurering zoals bij de grootschalige centrumplannen, als gehandicaptenplatform gaan we er in principe (wellicht te optimistisch) van uit dat er rekening wordt gehouden met toegankelijkheid. Immers de nieuwe gemeente heeft zich voorgenomen om met inclusie aan de slag te gaan.

Maar toch, we ontkomen niet aan de sterke indruk dat toegankelijkheid nog steeds tussen wal en schip raakt. Of het wordt vergeten of het wordt minimaal uitgevoerd, dat wil zeggen volgens de eisen zoals die zijn vastgelegd in het bouwbesluit. Daarbij wordt in wezen nog uitgaan van passief worden voortbewogen, niet van het je zelfstandig voortbewegen. Dit kan ertoe leiden dat er bijvoorbeeld hellingbanen worden aangelegd die niet te nemen zijn door iemand die zelf op pad gaat. Met als paradox dat je voor een als toegankelijk gedachte hellingbaan blijft staan en niet verder kunt. Ook stelt het bouwbesluit minder eisen aan veiligheidsmaatregelen dan het Bouw Advies Toegankelijkheid (BAT) en/of het Handboek voor Toegankelijkheid.

Wij verzoeken u dan ook richtlijnen te volgen waarbij zelfstandige verplaatsing van mensen met een fysieke beperking wel het uitgangspunt is. Dat is voor iedereen win-win: de gemeente realiseert inclusie-doelstellingen en mensen met een fysieke beperking kunnen gemakkelijker (en veiliger) zelfstandig deelnemen aan de samenleving. Daardoor hoeft er ook minder beroep te worden gedaan op (mantel)zorgverleners. Bij optimaal aangepaste locaties kan men meer bezoekers, deelnemers en klanten tegemoet zien. Want waar je niet in kunt, daar kun je niet aan een activiteit deelnemen en koop je ook niet zo gemakkelijk iets.

Tot slot: als burgemeester, wethouder of raadslid krijgt u vaak te maken met burgers die tegenover u ideeën opperen om iets te bouwen of aan te leggen voor algemeen publiek. Ons verzoek aan u is of u daarbij toegankelijkheid ter sprake wilt brengen. Dit staat namelijk nog niet bij iedereen op het netvlies. Vroegtijdig mensen hierover aan het denken zetten is al een eerste stap naar een toegankelijke realisatie van het geopperde idee en daarmee ook in de richting van een toegankelijke samenleving.

Met vriendelijke groet,

namens St. Platform Gehandicaptenbeleid Winsum/Het Hogeland,

R. de Lange, secretaris

St. Platform Gehandicaptenbeleid Winsum/Het Hogeland
p/a Stationsstraat 43 9771 AD SAUWERD
spg.winsum@gmail.com

Pagina 1 van 1

Eindnoten

EINDNOTEN:

¹Bron: **Wmo 2015:** artikel 2.1.2 lid 2 sub H: 'uitvoering te geven aan het op 13 december 2006 te New York tot stand gekomen Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'.

Jeugdwet: artikel 2.2 lid 2 sub f: 'hoe het college uitvoering zal geven aan het op 13 december 2006 te New York tot stand gekomen Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'.

Participatiewet: artikel 8d: 'De gemeenteraad stelt periodiek een plan vast omtrent de wijze waarop het college uitvoering zal geven aan het op 13 december 2006 te New York tot stand gekomen Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap'.

² Bron: Bolsenbroek A. & Houten, van D. (2010). Werken aan een inclusieve samenleving- goede praktijken, p. 13-16. Amsterdam: Nelissen.

³ Bron: <https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/inclusie/wat-is-dat> en https://www.tynaarlo.nl/sites/default/files/f1_bijlage_concept_visienotitie_-_op_weg_naar_een_inclusief_tynaarlo.pdf

⁴ Bron: <https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/inclusie/wat-is-dat>

⁵ Bron: <http://www.hrzone.nl/diversiteit/diversiteit-artikelen/entry/inclusie-wat-is-dat>

⁶ Bron: https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2018/20190304_artikel_een-meting-vng_0.pdf, meer dan de helft van de gemeenten die bezig is met inclusie in 2018 en 2019 gebruikt de brede vorm van inclusie (breder dan het VN-verdrag).

⁷ Bron: <https://www.movisie.nl/artikel/6-richtlijnen-inclusief-beleid>

⁸ Bron: http://www.ndsd.nl/wp-content/uploads/2017/04/Rapport_BCG.pdf

⁹ Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/06/14/kabinet-merkbaar-minder-drempels-voor-mensen-met-een-beperking>

¹⁰ Bron: <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid>

¹¹ Bron: <https://www.trimbos.nl/docs/6f5a1415-4d7c-4bd7-8540-12d7d3608c18.pdf>

¹² Bron: <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-08/LHBTI-feiten-cijfers-2018.pdf>

¹³ Bron: Bron: <https://vng.nl/info-collegeonderhandelingen/inclusieve-samenleving/bouwstenen-specifieke-themas>, de VNG noemt dit de bouwstenen voor specifieke thema's en beleidsterreinen.

¹⁴ Bron: <https://www.toolboxinclusief.nl/themas/i/een-inclusieve-arbeidsorganisatie-worden/documenten/publicaties/2017/04/03---volledige-modules/inclusieve-arbeidsorganisatie>

¹⁵ Bron: In Ulrum is bijvoorbeeld een inclusieve speeltuin opgericht, zie:

<https://dorpsonderzoekulrum.weebly.com/lotuspark.html>

¹⁶ Voorbeelden van maatschappelijke groepen die actief zijn op het gebied van inclusie:

- *Stichting Platform gehandicaptenbeleid;*
- *VN-panel Het Hogeland;*
- *Adviesraad Het Hogeland;*
- *Colourful Het Hogeland;*
- *Ervaringsdeskundigen in de armoede;*
- *Ondernemersplatform;*
- *Humanitas/MJD;*
- *Mensenwerk Hogeland;*
- *Ouderenraden;*
- *Taalhuizen;*
- *Lentis;*
- *Woningbouwcorporaties;*
- *Publiek Vervoer Groningen/Drenthe;*
- *Ouderenbonden/verenigingen;*
- *Pink Drink Bedum;*
- *Sportverenigingen, dorpsverenigingen.*

¹⁷ Bron: <http://www.vnpanelhogeland.nl/>

¹⁸ Bron: <https://www.colourfulhethogeland.nl/>

¹⁹ Bron: Er zijn diverse initiatieven, zoals: <https://welkomindebuurt.gr/>

²⁰ Bron: <https://www.publiekvervoer.nl/> en <https://www.publiekvervoer.nl/voor-iedereen/overstappen-op-het-ov>

²¹ Bron: <https://www.detirrel.nl/verhalen/alleen-ga-sneller-samen-kom/>

²² Bron: <https://winsum.nieuws.nl/nieuws/20180517/pink-drink-bedum-accepteer-medemens/> en <https://groningen.nieuws.nl/nieuws/720289/20-gemeenten-ondertekenen-regenboogconvenant/>. Tevens heeft de provincie Groningen zich ook uitgeroepen als Regenboogprovincie. Er zijn in Het Hogeland ook plannen vanuit de inwoners om meer activiteiten te organiseren voor de LHBTI-gemeenschap.

²³ Bron: met als voorbeeld de lokale inclusie agenda van de gemeente Ede: <https://www.inclusionlab.nl/wp-content/uploads/2019/02/Routekaart-Ede-Inclusief-S-juli-2017.compressed.pdf>

²⁴ Bron: <https://vng.nl/onderwerpenindex/omgevingswet/omgevingsvisie-omgevingsplan-vergunning-en-programma/nieuws/toegankelijkheid-belangrijk-in-nationale-omgevingsvisie>